

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om børnetilskud og andre familiehjælper.

(Lovforslaget (nr. 139) findes i tillæg A. sp. 1777, fremsættelsen i tidenden sp. 3657).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Astrid Skjoldbo: Jeg vil gerne takke socialministeren for dette lovforslag, som jeg er sikker på vil blive modtaget med glæde af de allerflESTE mødre. Principielt finder jeg det helt rigtigt at samle hele denne lovgivning, altså bestemmelserne om både børnetilskud, børnebidrag, moderskabsydelse og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i anledning af fødsel, i én lov. Det hele hører naturligt sammen og bliver mere overskueligt derved, og det vil da formentlig også medføre en vis forenkling af vore skattelove.

Måske vil forslaget om, at det børnetilskud, der i dag ydes over skattebilletten, i fremtiden skal udbetales til moderen i kvartårige rater, vække nogen diskussion, måske ikke mindst hos skattemyndigheder, men vel også hos nogle familiefædre, der vil betragte forslaget som en kritik af deres administration af den nuværende ordning; men sådan må det naturligvis ikke opfattes. Jeg synes, forslaget er helt rigtigt. Børnetilskuddene bør ikke bare betragtes som skattelettelser, men som reelle, skattefrie børnetilskud til familierne, og erfaringerne fra andre lande synes da også vise, at det er en god ordning, der her foreslås.

I 1964 vedtog vi her i tinget at slette indtægtsgrænserne for modtagelse af forskudsvis udbetaling af børnebidrag til enlige forsørgere; nu foreslås det samme med hensyn til udbetaling af børnebidrag til enker og enkemænd. Det vil både være en retfærdighedshandling, synes jeg, og vil vel også give en administrativ lettelse. Enhver indtægtsgrænse vil skabe problemer for dem, der befinder sig lige omkring denne grænse, og enlige forsørgere vil næsten altid have flere økonomiske problemer med deres børns forsørgelse, end familier med to forsørgere har. Med forslaget opnår man da også at kunne støtte den enkemand, der sidder ene tilbage med sine børn, og han er ofte meget vanskeligt stillet.

Moderskabsydelsen på de 600 kr. er noget

nyt; den skal træde i stedet for mælkehjælpen, men vil omfatte alle uanset indtægter. Stort set er det vel rigtigt, at kendskabet til den rigtige ernæring under svangerskabet er så udbredt i vore dage, at man ikke behøver den stimulans til at drikke mælk, som mælkehjælpen har været. Alligevel har jeg en lille tvivl om, hvorvidt det i alle tilfælde er rigtigt helt at opgive mælkehjælpen. Jeg tænker her på de ganske unge, enlige mødre, der ofte er særdeles dårligt økonomisk stillet. Jeg er ikke sikker på, at en del af de 600 kr. altid vil blive brugt til at sikre moderen den helt rigtige ernæring.

Mange mennesker har stadig den opfattelse, at det er familiens pligt at sørge for deres børn. Helt har vi da aldrig taget konsekvensen af det standpunkt. Børns skoleuddannelse betragtes det vist af alle som naturligt at samfundet bekoster; ungdommens uddannelsesfond kommer stadig flere kredse af unge til gode, og skattelettelser for familier med børn har da alle været enige om at give — alt sammen vel ud fra den betragtning, at sunde, dygtige børn er samfundets bedste aktiv. Den ekstra hjælp, man med dette forslag ønsker at give familien, er bare et lille skridt videre i samme retning.

Hvad angår erstatning for tabt arbejdsfortjeneste under svangerskab og fødsel, finder jeg det rigtigt, at samfundet overtager disse forpligtelser, som tidligere i et vist omfang blev betalt af arbejdsgiverne. Skal vi nå til, at kvinder og mænd får samme løn for samme arbejde, og det skal vi da, så må vi tage de særforpligtelser, arbejdsgiverne har over for kvindelige medarbejdere, væk.

Dette lovforslag vil medføre ændringer i en række andre love. Jeg vil gerne pege på bestemmelserne i lærlingeloven, som jeg ikke rigtig synes er rimelige i vore dage. Bliver en lærling gravid, kan hendes lærekontrakt suspenderes i 4 måneder, 3 før fødslen og 1 efter, hvorefter hendes læretid kan forlænges med disse 4 måneder. Og i den tid, altså disse 4 måneder, hun er suspenderet, kan hun kun få de 10 kr. i sygedagpenge, som hun er berettiget til. De unge kommer jo senere i lære i vore dage, end de gjorde tidligere; de fleste går jo meget længere tid i skole end tidligere;

[Astrid Skjoldbo.]

det er ofte voksne kvinder, det her drejer sig om, og det er da vist helt ualmindeligt, at kvinder holder op med at arbejde 3 måneder før en fødsel nu om stunder. Jeg vil bede socialministeren om at se lidt på denne bestemmelse, der godt kan medføre en urimelig belastning for denne gruppe af kvinder.

Egentlig mangler jeg en ting i dette lovforslag. I betænkningen angående familiepølitik foreslog udvalget, at der ydes en vis ekstra økonomisk støtte til den enlige, kvindelige forsørger, således at hun kan overveje, hvorvidt hun i barnets første levetid bør blive hjemme og passe sit barn. Alle undersøgelser synes at vise, at barnet udvikler sig bedst, når det har mulighed for at få en naturlig binding til sin mor, i hvert fald i den første tid af sit liv. Så længe vi har råd til at undvære alle unge mænd i produktionen i 16 måneder, mens de er soldater, kunne vi vel også have råd til at lade mødrene blive hos deres børn, f. eks. det første år. Vi må da heller ikke glemme, at en vuggestueplads koster omkring 8.000 kr. om året. Hvad er motivet til, at dette forslag ikke er medtaget i dette lovforslag?

Der er adskillige enkeltheder, som jeg gerne ser drøftet i et udvalg, men som helhed takker jeg for lovforslaget og kan på min gruppes vegne give det min bedste anbefaling.

P. E. Eriksen: Under førstebehandlingen af udskrivningslovforslaget her i tinget den 10. december sidste år kom mit partis ordfører, hr. Foged, i slutningen af sin tale ind på problemerne omkring børnetilskuddene og foreslog da på venstres vegne, at ydelserne blev rykket frem, så de kom til udbetaling i det år, hvor barnet fødes, og ikke som nu et halvt til halvandet år efter. Derved tilgodeses jo nogle af de udgifter, der følger med. Når vi nu på denne baggrund ser på det lovforslag, som socialministeren har fremsat, må vi jo sige, at det er gået meget videre end de tanker, som hr. Foged kom ind på på daværende tidspunkt. Jeg vil gerne straks sige, at vi vil gerne i et udvalg se på alt det, der er foreslået i det fremsatte lovforslag.

Det foreslås her at flytte børnetilskuddene fra skattelovgivningen over i den

sociallovgivning. Denne ændring og det, den vil medføre, har meget nøje forbindelse, synes jeg, med hele den udvikling, vi står i, og som vi beskæftiger os med i socialreformkommissionen, men forslaget fremsættes altså nu, inden kommissionen er kommet så langt, at den har peget på andre veje.

Da der er nedsat et underudvalg bl. a. om de kontante ydelser, kunne man jo her også se på dette problem. Jeg vil altså gerne understrege, at jeg synes, hvad angår den kommende lovgivning, at der her for socialreformkommissionen er et område, som også vedrører den. Det samme kan gælde andre kommissioner, der sidder. Jeg tænker på kvindekommisionen; dér gør man sig jo nok også sine tanker om disse forhold.

Der er imidlertid ting i dette lovforslag, som vi kan hilse med stor tilfredshed. Må jeg nævne, at enker får samme stilling som fraskilte, og at indtægtsgrænserne slettes, og samtidig vil jeg gerne nævne de nye bestemmelser om det almindelige børnetilskud og de særlige børnetilskud til enlige, til invalider og til folkepensionisters børn. Der er endvidere problemet med, at man frigør børnetilskuddene fra skatteblanketten, altså fra skattelovgivningen, for vi må være opmærksom på, hvordan en sådan ordning vil påvirke administrationen ude i kommunerne. Der er jo ingen tvivl om, at når vi behandler et lovforslag som dette, så er man opmærksom på det fra kommunal side. Børnetilskuddene er jo hidtil skrevet på skattebilletten og dermed blevet fratrukket skatten, og dette er sket i den samme arbejdsgang, og man har altså sparet omkostninger. Jeg siger ikke, at det ikke kan ændres, men jeg nævner dog dette og de problemer, som kan opstå dér.

Nu foreslår socialministeren, og det er vel ikke helt i overensstemmelse med udvalget, der har beskæftiget sig med spørgsmålet og afgav betænkning i 1964, at udbetalingen skal finde sted til moderen. Det sagde man ikke i betænkningen. Man kan måske også pege på, at beløbet kan udbetales til den, der har forældremyndigheden, for der kan jo opstå problemer; men står moderens navn på adressekortene, kan man jo indrette det. Jeg trækker dette spørgsmål frem her, for vi skal ikke lægge

[F. E. Eriksen.]

større besvær og større byrder på administrationen end højst nødvendigt, vi skal tage rent praktisk på det, men huske på, at det hele finder sted sådan fra et centralt sted. Det er altså disse ændringer og disse problemer, som vi kan se på i forbindelse med administrationen.

Vi vil også i det folketingsudvalg, der bliver nedsat, komme til at beskæftige os med lovforslagets tanker om børnetilskud til alle under 18 år, uanset om de er selvstændigt skatteansat eller ej. Forslaget er vel fremsat ud fra den betragtning, at 16—17-årige koster mere end de mindre børn. Vi kan drøfte det ud fra familiepolitiske betragtninger, men vi kan også se på det ud fra, hvordan ordningen vil passe ind i de økonomiske forhold, og det skal jeg komme til lidt senere.

Problemet er altså, om de tal holder, der her er tale om, og hvordan man i denne forbindelse klarer spørgsmålet om arbejde eller ikke-arbejde.

Det er endvidere foreslået, at børnetilskuddene skal pristalsreguleres. Det er jo noget særdeles aktuelt, da man debatterer pristallet, dets virkninger og dets forhold til de forskellige områder på arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedets forhold. Også dette må vi se på i udvalget.

Dette lovforslag må ses i forhold til hele den reformlovgivning, som vi står over for på så mange områder, og som resultatet af arbejdet i udvalg og kommissioner, der er nedsat til at beskæftige sig med problemerne på forskellig måde, vil komme til at virke ind på. Det kan derfor være svært at gøre det helt færdigt, og ministeren vil måske sige, at så kan vi revidere loven. Men jeg vil dog gøre opmærksom på her ved denne første behandling, at der ligger så mange problemer for, der skal løses, både på den ene og den anden måde. Jeg siger det ikke her for at bakke ud og få skyld for ikke at ville være med, men jeg påpeger områder, som vi må være opmærksom på.

Der er i lovforslaget et par nydannelser: moderskabsydelsen og det offentliges overtagelse af udredningen af tabt arbejdsfortjeneste ved svangerskab og fødsel.

Der er foreslået en moderskabsydelse på 600 kr. til alle kvinder uanset de økonomiske forhold. Det er ikke noget, man skal søge.

Man skal kun søge, hvis man ønsker halvdelen udbetalt, før fødslen finder sted — hvis der altså er behov for den økonomiske hjælp, der ligger deri. Det ser vi gerne gennemført, og det er jo givet, at det har været drøftet i kvindekommissionen. Men hertil kommer også spørgsmålet om naturlieydelse. Vi mener, at det er rigtigt, at man går det skridt videre at konvertere mælkehjælpen til en kontant ydelse. Det er også et problem, der har været drøftet, og også dette vil vi kunne drage frem i udvalget og drøfte dér.

Bestemmelserne om det offentliges overtagelse af udredningen af tabt arbejdsfortjeneste i form af dagpenge i 14 uger for alle kvinder, der udfører lønnet arbejde for andre, og dagpenge i 4 uger for kvinder, der frivilligt har sikret sig dagpenge i henhold til sygeforsikringsloven, aflaster jo arbejdsgiverne for en del af deres bidrag. Vil dette forslag nu betyde en nærmere ligestilling kvinde og mand imellem på arbejdsmarkedet? Ja, i hvert tilfælde falder en del af argumentationen for lavere løn og forskelsbehandling ved ansættelse af kvinder nu bort. Men i den forbindelse er der et for os at se stort problem, nemlig om der bliver ligestilling kvinderne imellem, altså dem, der har lønnet arbejde, og de hjemmearbejdende, de medhjælpende hustruer. Det vil jeg gerne trække stærkt frem, for vi skulle jo nødig lave en lovgivning, hvorved der fortsat skabes forskelsbehandling.

Det er ikke små penge, det kommer til at dreje sig om for den enkelte, og det er et spørgsmål, om det med hensyn til timeberegningen o. s. v. rent praktisk kan stilles op, om den, der har hjemmearbejde o. s. v., har mange flere timer, end der er peget på i selve lovforslaget. Det er forhold, som vi i allerhøjeste grad må være opmærksom på.

Der kunne være mange andre ting at sætte ind på, f. eks. spørgsmålet om de forskellige aldersgrænser i de øvrige lande og spørgsmålet om ikrafttrædelsestidspunktet for loven. Jeg forstår, at den skulle træde i kraft den 1. juli 1967, og tager det som et udtryk for, at ministeren vel har samme tanke som vi med hensyn til koordineringen og forbindelsen til andre områder.

Hvis den højtærede finansminister havde

[P. E. Eriksen.]

været til stede, kunne det jo have været fristende at spørge ham, om han har gjort sig nogle tanker om, hvor pengene, disse 171 mill. kr., skal komme fra, om man i budgetteringen har taget hensyn til det. Når vi herinde bevilger og vedtager love, der koster penge, må vi også være opmærksom på disse ting. Det kunne jo dog være, at socialministeren i finansministerens fravær kunne komme ind på disse problemer. Vi synes nemlig, at det er noget centralt.

Lovforslaget, som betyder et skridt på vejen ad den familiepolitiske linje, der er lagt, vil vi som sagt gerne være med til at arbejde på.

Asger Jensen: Det første større princip, der møder os i dette lovforslag, er jo, at det egentlige børnetilskud flyttes fra skattevæsenet til socialvæsenet. Det må vist siges at være en naturlig udvikling. Det, at tilskuddene har været under skattevæsenet, har vel den historiske baggrund, at oprindeligt fik man børnetilskud ved nedsættelse i den skattepligtige indkomst, og derfor blev det, da det blev til egentlige børnetilskud, bevaret under skattevæsenets administration. Det forsøg, man her gør på at samle det i én lov, kan vi kun være tilfreds med. På den måde bliver det mere overskueligt. Når jeg siger „det forsøg, vi gør“, er det, fordi jeg uden at have gransket alle enkeltheder mener, at man ikke har fået alting med. Så vidt jeg erindrer, er der nemlig også i arbejdsløshedskasseloven børnetilskud, som går helt for sig, og vi må da enten her i salen eller i udvalget have klarlagt op, hvorfor det ikke hører ind under samme lov.

Det, at tilskuddene flyttes fra skattevæsenet, kunne vel også give grund til at overveje, om de stadig skal være skattefrie, om det er et princip, der overhovedet er rigtigt. Det forekommer mig, at vi andre steder, også i sociallovgivningen, har vanskeligheder med dette princip. Hermed tager jeg ikke stilling til størrelsen af den

hjælp, der skal gives, for man kan jo bare sige, at hvis det er for lidt, skal der gives større ydelse.

Men er det egentlig rimeligt at have sådanne former for offentlig støtte, der går uden for skattelovgivningen på den måde? Det er jo i hvert fald sikkert, at det bliver endnu sværere end nogen sinde at komme til at praktisere en form for kildeskat med alle disse forskellige ydelser; og om det er et gode, kan man vel se forskelligt på. Man kan vel næppe tænke sig, at det er af den grund, man fra regeringens side opretholder disse mange differrentierende ting. Jeg tror, at man ud fra et skattesynspunkt vil sige, at det er ganske irrationelt at gøre det på den måde.

Ja, der kan vel godt være tvivl om, hvorvidt det er rigtigt at kalde dette for en social lovgivning, da den jo også i det væsentlige hviler på det princip, at de forskellige tilskud ydes uden hensyn til de pågældende familiers indtægter. Det vil nok være mere rigtigt at kalde det for en familiepolitisk lovgivning, og det er der også allerede talere som har været inde på. Jeg vil finde det rigtigt, at det var det sigte, man havde i dette tilfælde, men jeg mener ikke, man er nået til det helt rigtige resultat på alle områder. Fru Astrid Skjoldbo omtalte problemet for de helt små børns vedkommende. Jeg synes, at det er en mangel, man ikke har taget dette spørgsmål op ved denne lovgivning.

Vi har fra det konservative folkeparti for nogen tid siden udtalt os for, at man burde yde et større tilskud til familier eller mødre med børn under 3 år. For det første er sådanne familier udsat for den største økonomiske belastning i den tid, hvor moderen ikke så godt kan gå ud at arbejde, men vi mener heller ikke, det er så rimeligt, at hun går ud og arbejder, for det er nu ved forskellige forskeres hjælp klarlagt, at ingen sinde i et menneskes tilværelse trænger det så hårdt til en moders omsorg som i de første leveår. Det synes jeg man helt har overset i lovforslaget, og der kunne være

[Asger Jensen.]

grund til at tage alvorligt fat på at undersøge, om man i større grad kunne tage hensyn til dette problem.

Jeg kan i hvert fald give hel tilslutning til, at den naturalydelse, der hidtil er givet i form af mælkekort, ophører. Det kan ikke være rimeligt, at man normalt giver en naturalydelse. Om man så har ramt det rigtige beløb, og om det er rigtigt, at det gives til alle, må vi naturligvis også tage under overvejelse, men selve princippet kan vi give tilslutning til.

Det, at det offentlige, det vil sige kommunerne, overtager udgiften ved tabt arbejdsfortjeneste før og efter fødsel, kan vi godt se der er meget som taler for; især for små arbejdsgivere kan det være en vældig belastning. Det har vel også med den ordning, der hidtil har været, ofte fået den konsekvens, at de kvinder, der var i en sådan situation, blev sagt op. Det kan heller ikke være rigtigt, at det er det, man styrer efter. Det er vel tvivlsomt, om det er rigtigt, at 10 timer om ugen er et virkeligt arbejdsforhold. Det har regeringen ikke tidligere foreslået i nogen lovgivning. Det mindste, vi tidligere har været nede på, er 15 timer. Jeg ved ikke, om der her ligger en særlig overvejelse til grund, men det må vi vel også se på.

I det hele taget er det et lovforslag, der er mange enkeltheder i, mens der her ved førstebehandling ikke er så mange principper at beskæftige sig med. Disse enkeltheder vil vi gerne være med til at overveje i et udvalg, og vi vil gøre det ud fra en velvillig indstilling til lovforslaget.

Grethe Philip: Det foreliggende lovforslag hører til de store sociale lovforslag. Stort, hvad den finansielle side angår — der skønnes nettoudgifter på ca. 190 mill. kr. for det offentlige ved gennemførelse af lovforslaget — men også stort, fordi forslaget indeholder vigtige nydannelser og en koordinering af bestemmelserne på det store område, der hedder børnetilskud, børnetillæg og børnebidrag.

Det har jo længe ligesom ligget i luften, at nu måtte vi have noget mere samling på bestemmelserne om de forskellige former for kontant støtte til familier med børn, og socialministeren har tidligere bebudet et lov-

forslag herom. Fra radikal side hilser vi med glæde, at dette lovforslag nu ligger på bordet. Vi mener, at denne koordinering var stærkt påkrævet.

Om lovforslaget i sin helhed vil jeg i øvrigt sige, at det betyder et langt skridt i retning af en øget støtte til familier med børn. Måske det for nogle vil stå næsten som et for langt skridt. Netop for meget socialt orienterede mennesker kan generelle ydelser, der kommer en stor gruppe til nytte uafhængigt af de pågældendes indkomstforhold, virke fremmede. Jeg tror derfor, det for den senere diskussion vil være frugtbart, sådan som det også tidligere er gjort, at ordførerne straks fra første færd slår fast, at adskiligt i dette forslag ikke er socialpolitik i traditionel forstand, men at det sigter på at styrke hele vores familiepolitik. Man erkender, at børn i vore dage medfører store økonomiske forpligtelser for familien, så store, at det må være rimeligt at foretage en økonomisk omfordeling til fordel for de forældre eller enlige forsørgere, der har mindreårige børn at forsørge. For den enkelte familie betyder det, at familien får støtte i de unge år, medens børnene vokser op, mod til gengæld at skulle yde noget, når børnene er fra hånden.

Ved indførelsen i sin tid af de almindelige børnetilskud, der afløste børnefradragene i vor skattelovgivning, trådte en sådan familiepolitik klart frem. Nu ser vi denne linje videreført med forslag om indførelse af en generel moderskabsydelse, der skal tilfalde alle mødre i forbindelse med fødsel uafhængigt af de pågældendes økonomiske forhold.

Jeg opfatter som sagt lovforslaget i første række som et stykke familiepolitik, men samtidig indebærer det meget betydelige sociale forbedringer for forsørgere, der sidder i små kår, en højst tiltrængt støtte, som vi i mit parti kan slutte op om.

For det almindelige børnetilskuds vedkommende sker der flere principielle ændringer. Børnetilskuddet fjernes fra skattelovgivningen og knyttes i stedet til den sociale lovgivning; samtidig sker der en fremrykning af tidspunktet for udbetaling i forhold til fødslen, ligesom tilskuddet fremover principielt skal udbetales til moderen. Selv om familierne vel ofte på mange måder føler sig som en økonomisk enhed,

[Grothe Philip.]

har det fra kvindernes side været et stort ønske, at børnetilskuddet skulle udbetales direkte til moderen, og jeg takker socialministeren for, at han har imødekommet dette ønske.

Den største nydannelse i lovforslaget ligger i indførelsen af en moderskabsydelse til samtlige kvinder i forbindelse med svangerskab og fødsel. Det radikale venstre ser med særlig glæde på denne bestemmelse. Ved drøftelserne omkring socialministerens redegørelse i tilknytning til første behandling af finanslovsforslaget i december måned udtalte jeg, at vi i det radikale venstre var af den opfattelse, at tiden måtte være inde til at gå ind i realitetsdrøftelser vedrørende indførelsen af en generel moderskabsydelse på linje med, hvad man allerede i en årrække har haft i Sverige. Vi mener, at en sådan ydelse vil være hårdt tiltrængt i mange unge hjem, hvor økonomien tit er særdeles anspændt netop i tiden omkring en fødsel. Samtidig gav jeg udtryk for, at det måtte være rimeligt at overveje at inddrage mælkeydelsen i forbindelse med indførelsen af den generelle moderskabsydelse. Nu ser jeg til min store glæde, at socialministeren i sit lovforslag ganske er på linje med disse tanker. Jeg vil tro, at vi også kan blive enige, når jeg tilføjer, at indførelsen af denne moderskabsydelse ikke bør gå ud over mødrehjælpens bevillinger. Der vil stadig være en gruppe familier og enlige kvinder, ikke mindst unge enlige kvinder, der har stærkt behov for støtte fra mødrehjælpen, en støtte, der ydes individuelt efter en vurdering af det særlige behov i hvert enkelt tilfælde.

Jeg vil også på ny pege på det særlige behov for øgede bevillinger til uddannelse af enlige mødre. Vi har i finansudvalget ved gennemgangen af finanslovsforslaget fået nærmere oplysninger om de bevillinger, der er stillet til rådighed for mødrehjælpen til dette formål, og jeg har med glæde konstateret, at beløbet er sat i vejret i det foreliggende finanslovsforslag; men alligevel føler jeg mig på grundlag af de oplysninger, jeg sidder inde med, overbevist om, at der er et meget stort behov for yderligere bevillinger til dette formål; det er nu engang den bedste måde at hjælpe disse kvinder og deres børn på. Jeg håber, socialministeren

vil tilgive mig dette lille sidespring i forhold til lovforslaget, men det er af helt afgørende betydning for mig, at indførelsen af en generel ydelse til alle mødre ikke på nogen måde må hæmme vore bestræbelser for at støtte de mødre, der er særlig trængt. Fru Astrid Skjoldbo nævnte, at vi også burde se på en yderligere økonomisk støtte til enlige mødre — jeg kunne tænke mig med henblik på, at de kunne blive en større del af dagen hjemme; jeg vil meget gerne være med til at drøfte noget sådant i udvalget og håber, at også socialministeren vil stille sig positivt over for det.

Det har længe for en stor del af de kvindelige lønmodtageres vedkommende været erkendt, at det offentlige har en forpligtelse til at træde til og betale en vis ydelse under fravær fra arbejdet på grund af graviditet og fødsel; men forskellige grupper har stået uden for denne ordning, først og fremmest rent talmæssigt set funktionærgruppen. Det har givet anledning til bekymring hos de kvindelige funktionærer, at den fulde byrde ved lønudbetaling under barselhvile hidtil helt har påhvilet arbejdsgiveren, idet dette muligvis kunne føre til en vis tilbageholdelighed over for ansættelse af kvindelige funktionærer. Samtidig har reglerne kunnet virke urimelig hårdt over for den enkelte arbejdsgiver, særlig hvor det har drejet sig om små virksomheder med et fåtalligt personale. Jeg anser de foreslåede regler om, at det offentlige skal finansiere en dagpengeydelse i 14 uger til enhver kvindelig lønmodtager under hendes fravær fra arbejdet på grund af svangerskab og fødsel, for et stort fremskridt. Jeg er også enig i, at dette ikke bør ændre funktionærernes rettigheder i henhold til den gældende funktionærlov.

Jeg vil imidlertid gerne rejse et spørgsmål til overvejelse. Efter dette lovforslag skal en del arbejdsgivere stadig individuelt udrede en vis graviditetsydelse; det gælder særlig, hvor funktionæren fuldt ud udnytter funktionærlovens bestemmelser om at kunne være borte fra arbejdet i op til 5 måneder. Ville det ikke både set fra en funktionær- og fra en arbejdsgiversynsvinkel være en fordel, om denne del af graviditetsydelsen blev finansieret af arbejdsgiverne kollektivt? Jeg kunne f. eks. tænke mig, at man via ATP-administrationen udskilte alle ar-

[Grethe Philip.]

bejdsgivere, der beskæftiger funktionærer, mandlige såvel som kvindelige, og oprettede en udligningskasse for denne gruppe, hvorfra den enkelte arbejdsgiver kunne få refunderet eventuelle restudgifter, der måtte påhvile ham til barselpenge. Jeg håber, at vi i udvalget kan få lejlighed til at drøfte denne tanke.

Lovforslaget omfatter en lang række bestemmelser, der tager sigte på at rette urimeligheder i den nugældende lovgivning og give øget støtte til økonomisk svage forældregrupper. Vi ser med meget velvillige øjne på disse bestemmelser.

Endelig kan jeg sige, at vi, hvad beløbene angår, på forhånd er velvilligt indstillet i princippet, men der er dog enkeltheder, vi gerne vil se nærmere på. Det gælder f. eks. udbetalingen af børnetilskud til samtlige forældre med børn under 18 år, ganske uden hensyn til om barnet i realiteten helt forsørger sig selv og måske endda er fraflyttet forældrehjemmet.

Jeg håber, der bliver lejlighed i udvalget til at se disse bestemmelser i relation såvel til reglerne om børns særbeskatning som til bestemmelserne om støtte fra ungdommens uddannelsesfond. Vi skal jo gerne have de meget store beløb, der her er tale om, fordelt på den rette måde.

Jeg kan hermed tilsige mit partis positive medvirken ved de videre drøftelser omkring lovforslaget.

Gunhild Due: Også jeg er glad for dette lovforslag, selv om mit parti i øvrigt i lighed med ministeren gerne havde set en forhøjelse af børnetilskuddene. Vi har jo også fremsat forslag om forhøjelse i skatteudvalget, hvorunder børnetilskuddene hører endnu et år, men det kan vi åbenbart ikke komme igennem med. Det er lidt kedeligt, at de gode ting som større lønmodtagerfradrag og børnetilskuddene absolut skal vente på en usikker skattereform, mens de onde ting, såsom formueskattelettelserne, straks smutter igennem.

Ellers imødekommer lovforslaget ønsker, som vi i SF har haft længe. Det er godt, at børnetilskuddene nu endelig kan komme børnene til gode ved at blive udbetalt kvartalsvis til moderen, og det er godt, at de pristalsreguleres. Jeg er også glad for det særlige

tillæg til lave indkomster. Der er naturligvis ulemper ved, at man bruger den skattepligtige indkomst som grænse, så længe skatteligningen er så uretfærdig, som den er. På den anden side er der ingen tvivl om, at disse tillæg virkelig vil komme de små indtægter til gode. Både hos de enlige forsørgere, hos de lavtlønnede arbejdere, hos dem, der bliver ramt af sygdom, og hos nogle husmandsfamilier kan der være hårdt brug for lidt ekstra hjælp til børnene. At der så vil være enkelte, der uretfærdigt får andel i disse ekstra ydelser på grund af en dårlig skatteligning, taler jo kun for, at vi hurtigst muligt får en mere retfærdig og effektiv skatteligning.

Statens merudgifter ifølge dette lovforslag er 171 mill. kr. En betragtelig del heraf, nemlig 95 mill. kr., vil gå til at give selvstændigt beskattede under 18 år del i det almindelige børnetilskud. Jeg tror imidlertid, det er rigtigt at lave denne ændring, så alle under 18 år får børnetilskud. Det vil ofte være børn, som er i lære, det drejer sig om, og lovændringen kan måske betyde, at flere forældre end hidtil får mod på at lade deres børn få en uddannelse. Vi skulle jo gerne snart nå til, at begrebet arbejdsdreng eller -pige forsvinder. Det har også betydning for den enlige mor, der har sit barn i lære. Visse enlige mødre vil dog stadig få problemer, hvis barnet eller lærlingen efter det fyldte 18. år ikke er så heldig at få del i uddannelsesfondens midler, og de er jo utilstrækkelige i dag, ikke mindst når det gælder lærlingene. Findes der en levende far til en sådan lærling, kan faderen sættes i bidrag ud over det 18. år; men er faderen død og staten trådt til som bidragyder, så kan der ikke ydes noget ud over det 18. år. Det vil sige, at både almindeligt børnetilskud og særligt børnetilskud, altså det nuværende bidrag, ophører, og det kan betyde, at lærlingeforholdet afbrydes i utide, fordi økonomien bliver for vanskelig.

Uddannelsesfonden er som sagt endnu langt fra tilstrækkelig til, at man kan sætte sin lid til den. Jeg vil derfor spørge, om det kunne tages under overvejelse at gøre det muligt at yde særligt børnetilskud til børn af enlige forsørgere, hvor staten er gået i bidragyderens sted, også efter det fyldte 18. år, hvis vedkommende barn er under uddannelse.

[Sunhild Due.]

I SF har vi nogle synspunkter om en samfundspension, der bl. a. går ud på, at de, som ikke kan forsørge sig selv, f. eks. børn, syge og gamle, bør underholdes af samfundet. Der mangler jo et stykke endnu, førend børnetilskuddene dækker omkostningerne ved et barns underhold, men dette lovforslag er et skridt på vejen.

Den foreslåede moderskabsydelse, der jo langt fra dækker udgifterne ved en fødsel, kan ses som led i en fordelingspolitik, jeg og mit parti går ind for, nemlig en fordeling over det enkelte menneskes livsløb, så det enkelte menneskes indtægter og udgifter bliver mindre svingende, end de er i dag. Man kan da godt diskutere, om der burde have været indkomstgrænser for moderskabsydelsen, men da beløbet er beskedent, vil de administrative besværligheder ved en sådan ordning sandsynligvis koste det samme som besparelserne ved at have indkomstgrænser her. Man kan naturligvis også drøfte, om det er rigtigt at indføre dette begreb allerede nu, altså drøfte prioriteringen. Det vil jo ifølge bemærkningerne koste 39 mill. kr. Det er imidlertid helt i overensstemmelse med vort principprogram at indføre sådanne generelle ydelser, og jeg mener, at også denne ydelse vil gavne i den tunge ende, altså de små indtægter, ligesom den enlige mor vil få det lidt lettere. Men her vil jeg dog gerne understrege, at en sådan generel ydelse — eller dette lovforslag i det hele taget — ikke må betyde, at man slækker på mødrehjælpens muligheder. Jeg er helt enig med fru Grethe Philip i de synspunkter, hun fremførte her. Tværtimod er der behov for en stadig øgning af mødrehjælpens rådighedsbeløb. Der vil stadig være brug for mere individuel hjælp til den enkelte mor, så meget mere som moderskabsydelsen slet ikke dækker omkostningerne ved en fødsel, men det er da en god begyndelse.

Bestemmelserne om dagpenge ved fødsel er jeg meget glad for. Så kan vi måske i fremtiden blive fri for urimelige opsigelser på grund af graviditet. Disse bestemmelser vil betyde større tryghed for de kvinder, der ikke før har haft sådanne ordninger via deres overenskomster, og også betyde, at kvinderne lettere kan deltage i produktionslivet på lige fod med mændene, sådan at

forstå, at arbejdsgiverne nu ikke har så megen undskyldning for at diskriminere kvinderne, fordi de nu engang må føde børnene. Jeg finder det rigtigt og rimeligt, at det er samfundet som sådant, der skal bære udgifterne ved disse dagpenge fremfor de enkelte arbejdsgivere.

Jeg mener også, at lovforslaget som helhed er forenkende, og det har et efter min mening godt familiepolitisk sigte, som naturligvis kan udbygges, ikke mindst med hensyn til satserne for ydelserne. Jeg vil gerne takke ministeren for lovforslaget.

Andre ordførere har været inde på spørgsmålet om en særlig ydelse til enlige mødre med helt små børn. Det er jo et meget stort problem, som vi kunne diskutere i timevis. Personlig er jeg af den opfattelse, at man ikke skal tvinge enlige mødre til at blive hjemme og passe børn på et eksistensminimum — og der ville jo aldrig blive tale om andet. Jeg kunne tænke mig en løsning, der i mine øjne ville være bedre, nemlig at man gav disse mødre en ret til deltidsarbejde, og at man så fra samfundets side supplerede op, sådan at de fik normal løn; så kunne de være sammen med deres børn i hvert fald en halv dag, måske det første år eller 2 år. Jeg tror, at kvinden på den måde også ville have det rarere med sig selv, og hun ville bevare sin kontakt med arbejdsmarkedet. Hvis man derimod holder hende hjemme 1, 2 eller 3 år — og der ville jo aldrig blive tale om, at man gav hende mere, end at hun lige kunne eksistere — vil det måske blive meget svært for hende senere at komme ud i erhvervslivet igen. Jeg vil derfor meget, meget gerne være med til at drøfte disse ting; de er ikke så enkle, som man mange gange tror, og jeg kunne have lyst til at sige til hr. Asger Jensen, at man jo også nu er ved at finde ud af, at faderen har meget stor betydning for barnet, og at tilknytningen til faderen også betyder meget.

Johan Asmussen: Det lovforslag, som den højtærede socialminister her har fremsat, er efter min mening slet ikke så dårligt, rent lovteknisk, for så vidt som man deri har samlet bestemmelser, som hidtil har stået andre steder: i skattelovene og på andre pladser i lovgivningen. Det vil, hvis det vedtages, betyde en forenkling og give over-

[Johan Asmussen.]

skuelighed inden for dette område, hvad der i sig selv er udmærket. Men ud over det kan jeg på mit partis vegne ikke komme med så forfærdelig megen anerkendelse. Der kan måske være enkeltheder — dem skal jeg ikke komme ind på — som vi kan tilslutte os.

Sagen er jo den, at de uafhængiges syn på sociale ydelser går ud på, at de, der trænger, skal have en effektiv, mærkbar hjælp fra samfundet, ikke kun på et eksistensminimum, men sådan at de virkelig får rimelige økonomiske forhold. Derimod er vi imod alles hjælp til alle, fordi vi mener, det vil betyde dårlig hjælp til dem, der virkelig trænger. Vi er derfor særdeles betænkelige ved, at behovsprincippet kun delvis skal tages i betragtning ved det almindelige børnetilskud og slet ikke ved det såkaldte særlige børnetilskud efter § 4.

Hvad moderskabsydelsen angår, må vi afgjort være imod, at den tænkes tillagt uden hensyn til modtagerens økonomiske forhold.

Børnetilskuddet skal jo ydes uanset behov til det 18. år. Jeg har set i betænkningen, at Dansk Kvindesamfund har understreget, at man forudsætter, at der derefter ydes støtte fra ungdommens uddannelsesfond. Men så synes jeg, man kommer ind i et helt nyt system, for fra ungdommens uddannelsesfond kan der jo ikke ydes støtte, hvis forældrene tjener for meget, medmindre som bekendt forbindelsen med hjemmet er afbrudt — hele dette meget tvivlsomme begreb, som jo giver anledning til mange ubehageligheder. Jeg kan ikke rigtig se, at der er nogen virkelig visdom i et system, der op til barnets 18. år vil give en ydelse uden hensyn til indkomsten, men som derefter gennem ungdommens uddannelsesfond alligevel kommer ind på hensyntagen til indkomsten.

Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem hr. Poul Møller i går aftes i fjernsynet i forbindelse med nye omsætningsafgifter sagde, at ligegyldigt hvilken form for omsætningsafgift der eventuelt blev tale om, var alle partier jo nu indstillet på, at de krævede sociale kompensationer såsom børnetilskud og andet. Det er jo så sandt; som det er sagt. Men hvad vil det så igen sige i relation til det, vi her står over for? Her står vi

altså over for et børnetilskud, der ikke har kompensationskarakter, men som ydes stort set ligeligt til alle sider. Men hvis vi skal have en omsætningsafgift af en eller anden art, skal der gives børnetilskud som kompensation, og begrebet kompensation forudsætter jo, at der er noget at kompensere, at det er noget, der ydes til dem, der i særlig grad trænger. Det forekommer mig, at man også derved vil komme ind i noget mærkelig kompliceret og nærmest rodet, som næppe kan være synderlig praktisk.

Man foreslår, at udbetalingen af børnetilskuddet fremtidig skal ske til moderen, og det gælder altså op til barnets 18. år. Det lyder umiddelbart besnærende. Jeg er godt klar over, hvad der ligger bag; det må være en række tilfælde, hvor man har kunnet konstatere, at pengene er blevet anvendt til andet end det, de egentlig skulle bruges til. Men det forekommer mig, at der i en bestemmelse om, at disse penge skal sendes til moderen, ligger en underlig diskriminering ikke alene af faderen, men også af de gode og normale ægteskaber. Det er jo begge ægtefællerne i forening, der har forældremyndigheden og er værge for børnene, og derfor vil det virke mærkeligt, at en sådan ydelse skal tilsendes — og det er jo det, den skal nu, hvad jeg i og for sig synes kan være en udmærket ændring — moderen. Jeg mener, man meget nøje skal overveje dette. Jeg synes, det vil være en underlig situation for faderen at stå i, f. eks. faderen til en 17½ års dreng, at der kommer en postanvisning til moderen, og han står ved siden af og ikke har noget med det at gøre. Jeg vil henstille, at man overvejer, om man dog ikke kunne imødekomme de tilfælde — det må være relativt få — hvor der er fare for virkeligt misbrug, ved at lave en regel om, at moderen kan framsætte en motiveret begæring om at få tilskuddet udbetalt til sig selv. Så kan der være nogen mening i det, men som generel regel synes jeg det er en temmelig uheldig nydannelse.

Hvad angår den foreslåede erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, dagpengene i forskellig form, må jeg sige, at vi nærer også ud fra vort principielle syn megen betænkelighed over for et sådant system. Jeg kan se, der kan være visse ting, der taler herfor, netop inden for det område, men vi nærer betænkeligheder; vi vil ikke tage endelig

[Johan Asmussen.]

stilling til det endnu, men overveje det nærmere og se, hvad der i øvrigt på det punkt kommer ud af udvalgsbehandlingen.

Om moderskabsydelsen til alle siges det i bemærkningerne, at forslaget — jeg citerer —

„er begrundet i, at det er i overensstemmelse med udviklingen inden for sociallovgivningen at give en sådan almindelig ydelse til alle uanset økonomiske forhold.“

Ja vel, men hvis nu det skulle vise sig, at denne udvikling i virkeligheden ikke er det rette, er det i hvert tilfælde ikke noget argument for at indføre en sådan ydelse til alle, at den er i overensstemmelse med udviklingen i øvrigt. Så vidt jeg kan se, har man i det udvalg, der har afgivet betænkningen, heller ikke været helt stiv i troen på systemet. I det afsnit, jeg er faldet over, hvor man behandler huslejetilskud, foreslås det, at det skulle gradueres efter behov, og man anfører på side 71 i betænkningen et eksempel på 2 familier med 2 børn. Den ene bor i en gammeldags billig lejlighed, den anden i en moderne og dyrere, og ved det tilskud, de nu kan få, kommer den ene familie ned på at skulle betale en husleje på 1.500 kr. og den anden en husleje på 4.500 kr., og, siger man i betænkningen, dette synes ud fra et socialt synspunkt en mindre rationel anvendelse af de midler, der fra det offentliges side stilles til rådighed til huslejetilskud. Det synspunkt kan jeg ganske tilslutte mig; det gælder jo om at finde en rationel anvendelse af de midler, man vil stille til rådighed, og ikke bruge dem helt forkert, sådan at de ikke virker dér, hvor de skal.

Om hele systemet, hele den tendens i udviklingen, som man altså bygger på, er rigtig, om den kan holde, synes der også at have været sat spørgsmålstegn ved andre steder.

Jeg kan nævne, at det i en artikel i Information af 25. februar 1965 af Frank Osvald blev refereret under en gennemgang af forholdene i England i relation til lægestrejken, at man dér var noget på vej væk fra det system. Jeg vil gerne citere nogle linjer. Han siger dér:

„Lægekonflikten gør det også klart, at velfærdsstatens modernisering forudsæt-

ter en afmytologisering af den socialistiske doktrin, der stadig er baseret på Beveridge-rapportens „universalitetsprincip“, d. v. s. lige ydelser til alle uanset behov.“

Og der fortsættes senere:

„Regeringen har indledt en undersøgelse af hele velfærdssystemet, og det forlyder nu, at man må „bort fra Beveridge“.

En koncentration af velfærdsforbrydelserne*) og en nuancering efter behov og evne til at betale anses ikke blot for en økonomisk nødvendighed, men også for en forudsætning for strukturelle reformer. Hidtil har toryerne krævet en sådan reform, der fordømmes af Labour som „fattigdomsprøven“. Det ser nu ud til, at Wilsons egne eksperter er kommet til den konklusion, at man må stjele nogle af toryernes mest forhadte klæder for at gennemføre programmet.“

Det ser altså ud til, at systemets moderland er ved at bevæge sig bort fra systemet. Også herhjemme er der, endog fra socialdemokratisk side, kan man vel sige, kommet kritik til orde, nemlig i en afhandling af professor Jørgen Dich i tidsskriftet Økonomi og Politik nr. 3 fra 1965, side 245, hvor professor Dich gennemgår tilskudssystemet. I sin konklusion siger han:

„Og hvem er det da, der betaler? I nogen grad betaler de privilegerede gaverne til hinanden. I demokratiet er det juleaften hele året. Vi glæder os alle over de gaver, vi får, og glemmer prisen på de gaver, vi giver. Selv om tilskud og skatter til betaling af tilskud skulle gå lige op for en befolkningsgruppe, ville dette ikke ødelægge stemningen, for vi kan se, hvad vi får, og politikerne skal nok sørge for, at et tågesløv får lov at brede sig over betalingssiden.“

Det er den ganske jævne skatteborger med de små indtægter, som ikke hører til de begunstigedes kreds, der betaler.“

Jeg synes, at disse betragtninger, som altså ikke kommer fra nogen højreside, er værd at lægge mærke til. Hvis der skal betales lige ydelser til alle, så betyder det enten, at de enkelte tilskudsbeløb er fastsat efter, hvad man anser for rimelig og tilstrækkelig hjælp for de laveste indtægtsgupper, og så lægger man altså det tilsvarende beløb

*) Formentlig trykfejl for „velfærdsydelse“.

[Johan Asmussen.]

oven på til de andre, eller også er beløbene i virkeligheden ikke store nok for dem, der trænger, og så vil det sige, at nogle må nøjes med mindre, end de burde have, for at andre kan få noget, som de ikke behøver.

Er det socialpolitik? Er det familiepolitik? Jeg kan godt skimte, at det er politik.

Diderichsen: Liberalt centrum vil gerne give tilsagn om en positiv støtte til det foreliggende lovforslag. Det betegner i vore øjne et betydeligt fremskridt i socialpolitisk henseende og har også særdeles nyttige familiepolitiske virkninger som f. eks. med hensyn til den omtalte moderskabsydelse, et punkt, som vi tillægger stor betydning.

På et enkelt punkt er der måske sket en forringelse på dette sidste område, idet moderens økonomiske interesse i at opklare, hvem faderen er, nu er helt forsvundet. Vi vil derfor anmode ministeren om, at der virkelig gennem de familieretlige regler må ske en skærpelse af ansvaret med hensyn til at fastslå, hvem faderen er, som det jo lidt forsigtigt er stillet i udsigt i bemærkningerne til lovforslaget.

Vi er enige i, at den endelige udformning af denne lovgivning og navnlig satsernes niveau først kan endeligt fastlægges i forbindelse med skattereformen, og jeg skal derfor ikke gå nærmere ind på dette emne. Vi anerkender det fortjentsfulde i at rationalisere og forenkle ved at samle de forskellige bestemmelser angående børnetilskud m. v. i én lov, også som forberedelse til skattereformen, som forhåbentlig uanset de sidste dages kuldebølge må blive gennemført inden 1. april 1967.

Også reglerne om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med graviditet og fødsel betegner en nyttig rationalisering. En god følge af de nye regler vil måske vise sig i, at de vil fremme ansættelsen af kvindelig arbejdskraft, jfr. især § 20, ifølge hvilken en arbejdsgiver, der yder en kvinde hel eller delvis løn under fravær fra arbejdet på grund af svangerskab og fødsel, er berettiget til at få udbetalt visse dagpenge, som den pågældende kvinde har ret til.

Man kan her rejse det spørgsmål, om de medhjælpende kvinder i mandens virksom-

hed eller kvinderne med eget erhverv også på en eller anden måde burde betænkes i denne forbindelse, mens hjemmegående hustruer jo har en vis hjælp i husmoderafløsningen og ikke direkte mister nogen form for indtægt.

Det er naturligt at afskaffe mælkehjælpen, som utvivlsomt har overlevet sig selv, men det er måske en overvejelse værd, om man har fundet den rigtige erstatning, hvis en sådan overhovedet er nødvendig — børnetilskuddene skal jo nu komme til første udbetaling det første kvartal efter fødslen. Men under alle omstændigheder må der sikres moder og barn så gode kår, som samfundet er i stand til at byde på. Det må være en hjørnesten i al familiepolitik.

Endnu et spørgsmål til overvejelse: mon det ikke medfører så meget forøget administration, at børnetilskuddene nu skal udbetales over socialkontoret til moderen, at det er tvivlsomt, om det, man kan kalde de socialpsykologiske fordele, opvejer de administrative ulemper, som formentlig vil følge af en sådan ordning?

Med disse anmærkninger og spørgsmål til overvejelse skal jeg på liberalt centrums vegne ønske lovforslaget en lykkelig gang gennem tinget, også hvis der undervejs indtræder en videre, frugtbar udvikling, ikke mindst ud fra et familiepolitisk sigte.

Socialministeren (Bundvad): Jeg takker samtlige ordførere undtagen de uafhængiges ordfører, som jeg dog for en gangs skyld kan takke for anerkendelse af, at lovforslaget teknisk er i orden.

Der er givet tilslutning til lovforslagets principper fra de øvrige ordførere, selv om der er rejst diskussion om en række af dets enkeltheder. Jeg tror, at vi ved arbejdet i udvalget kan komme ganske langt i retning af at nå det resultat, vi gerne vil: en effektiv familiepolitisk løsning over dette lovforslag.

Jeg vil gerne gøre den bemærkning til fru Astrid Skjoldbo, at det måske er rigtigt, at mælkehjælpen i særlig grad kunne være til støtte for de helt unge mødre eller svangre kvinder, men jeg henleder opmærksomheden på, at selv om man gennemfører det her foreslåede, vil disse kvinder kunne hjælpes over mødehjælpen.

Fru Astrid Skjoldbo rejste også spørgsmålet om lærlingeloven i relation til dag-

[Socialministeren.]

pengene. Denne lovgivning ligger hos undersyningsministeren, og jeg skal henlede hans opmærksomhed på forholdet.

Så rejstes der et principielt spørgsmål, som også hr. Asger Jensen var inde på. Det er spørgsmålet, om man ikke burde have taget det skridt at yde bidrag til en enlig moder, for at hun i den første tid — op til et år, blev det nævnt — kunne være hjemme for at passe barnet og knytte det til sig. Det spørgsmål har det forberedende udvalg rejst, og jeg har sendt det videre til kvindekommisionen til vurdering. Jeg tror nok, der ligger noget i selve tanken, men som fru Gunhild Due sagde, kan man jo komme i den situation, at man så at sige stabiliserer en sådan kvinde på et så lavt økonomisk stade, at hun næsten ikke kan være tjent med det. Derfor er det et videregående problem. Man kan ikke bare sige, at man synes, det er rigtigt, og derfor har jeg bedt kvindekommisionen om at se på det.

Hr. P. E. Eriksen rejste mange spørgsmål, som vi skulle se på i udvalget, og jeg fik en fornemmelse af, at det var, ligesom der kom lidt sand i kuglelejerne: hvad med hensyn til sociallovskommisionen? Skulle lovforslaget ikke over dér for at blive bedømt i en større helhed? Jeg vil gerne, hvad dette angår, have gjort opmærksom på, at da vi nedsatte kommisionen, blev det vedtaget, at de og de bestemte udvalg skulle arbejde videre og man kunne fremsætte forslag og få dem behandlet; og det, jeg her har foreslået, drejer sig om et af de tilfælde, hvor vi blev enige om at gøre en undtagelse, således at dette spørgsmål fik sin selvstændige behandling.

Det spørgsmål er rejst, om ydelserne bør pristalsreguleres. Det, der foreslås, er jo, at de børnetilskud, der nu hører under skattelovgivningen, bliver pristalsreguleret, når de flyttes over i sociallovgivningen. De øvrige børnetilskud, vi har i pensionslovene og i forsorgslovene, er i forvejen pristalsreguleret, så det vil være logisk, at vi også på det punkt — som i øvrigt inden for social-

væsenet — pristalsregulerer ydelserne. Hvis man har fået en fornemmelse af, at der lå en inflationstendens i, at vi pristalsregulerer disse børnetilskud, tror jeg, jeg tør svare, at det ikke er over de sociale ydelser, inflationen fremmes.

Hvad angår erstatningen for tabt arbejdsfortjeneste for de hjemmearbejdende hustruer, må vi stille det spørgsmål, om der er tale om løntab, for det er det, vi erstatter. I øvrigt skal jeg gøre opmærksom på, at for så vidt vedkommende har tegnet selvstændig og personlig dagpengeforsikring eller sygeforsikring, vil hun efter reglerne herom få de pågældende dagpenge i 4 uger imod tidligere 2 uger.

Hr. Asger Jensen rejste det meget principielle spørgsmål, om børnetilskuddene burde være skattefrie. Jeg er principielt enig med hr. Asger Jensen i, at man nok i det lange løb må komme dertil, at sådanne skattefritagelser må være undtagelsen, medens hovedreglen må være, at indtægten beskattes. Jeg siger det sådan, fordi vi med dette lovforslag kommer i den situation, at de særlige børnetilskud, som ydes i henhold til de tidligere sociallove, bliver skattepligtige, medens de, vi flytter over fra skattelovgivningen til sociallovgivningen, bliver skattefrie. Hvis udvalget skulle komme til det resultat, at de bør være skattepligtige, vil det kunne forhandles — også på den måde, at vi eventuelt kunne sætte beløbet så meget op, at der blev dækning for skatten.

Hr. Asger Jensen rejste ligesom fru Astrid Skjoldbo spørgsmålet om småbørnene. Vi kan drøfte, om det spørgsmål skal vente på kvindekommisionen, eller om vi skal gå videre; det ved jeg ikke.

Om arbejdsbetingelserne sagde hr. Asger Jensen, at vi nok var gået lidt langt ned, når vi talte om 10 timers ugentligt arbejde. Jeg gør opmærksom på, at der i § 8 er foreslået en stramning i forhold til de betingelser, der gælder i dag. Det er nu sådan, at hvis de pågældende blot har 40 timers arbejde inden for en ganske snæver periode

[Socialministeren.]

for fødslen, kan de få dagpenge. Det er efter min opfattelse en for lempelig bestemmelse, og derfor er reglen strammet til, at de skal have haft lønnet arbejde i 6 måneder inden for det sidste år for at få denne ret. Jeg synes, jeg vil gøre opmærksom på det, for at dette punkt ikke skal blive opfattet forkert.

Fru Grethe Philip gjorde særlig bemærkninger om moderskabsydelsen i relation til mødrehjælpen, og det gjorde fru Gunhild Due også. Jeg vil stærkt fremhæve, at lovforslaget ikke skal gå ud over mødrehjælpens ydelser eller bevillinger. Jeg har den opfattelse, at når vi får råd til det igen, skal disse bevillinger sættes op på to punkter. Det ene punkt er uddannelseshjælpen til fordel for de enlige mødre. Det andet punkt er det, vi kalder de personlige ydelser, altså vedrørende de tilfælde, hvor mødrehjælpen kan hjælpe en ung mor til en lejlighed f. eks., få hende startet, få hende i gang med en uddannelse. Der trænger vi til større pengebeløb, end vi har i dag, og det må vi så søge at hjælpe hinanden med at skaffe udveje for.

Jeg vil gerne sige til fru Gunhild Due, at det kan være tvivlsomt, om vi skal lade den almindelige børnetilskudsordning fortsætte ud over det 18. år, også selv om der er tale om børn af en enlig mor. Meningen må være, at her må uddannelsesfonden træde til, og er den ikke tilstrækkelig i dette specielle tilfælde med den enlige mor, må man se på den side af sagen. Men at strække børnetilskuddet ud over det tidspunkt, da forældrenes forsørgerpligt ophører, vil nok ikke være helt rimeligt.

Det ærede medlem — undskyld, jeg kan ikke lade være med at bruge det gamle udtryk — hr. Johan Asmussen og jeg kan ikke blive enige om indholdet i en lovgivning som den foreliggende, fordi vi går ud fra helt forskellige grundprincipper. Hr. Johan Asmussen vil have den traditionelle gamle transbestemmelse indført. Den har vi forladt på mange områder. Det børnetilskud, vi diskuterer, udbetales uden hensyn til forældrenes indkomst; det har vi også tænkt med moderskabsydelsen. Folkepensionens mindstebeløb udbetales uden hensyn til den pågældendes indkomst; og fra 1970 udbetales hele folkepensionen på samme måde. Jeg tror ikke, at reguleringen, som hr. Johan Asmussen tænker sig, skal

ske over de sociale ydelsers satser, for erved gør man det indviklet, og det kræver dobbelt administration. Reguleringen skal ske over skattepolitikken. Den med den største indtægt betaler den største skat, og derved udligner også det forhold sig, særlig hvis man gør de sociale ydelser skattepligtige.

Hr. Diderichsen gjorde én bemærkning, som jeg synes jeg lige må kommentere. Det var bemærkningen om, at vi havde lempet lidt i de tilfælde, hvor det kan være svært at få en moder til at give oplysninger om, hvem faderen er. Det er rigtigt, at et sådant forslag er man betænkelig ved, når man sidder og arbejder med det. Men man kommer jo til det resultat, at hvis man ikke vil yde børnetilskud til en sådan moder, så straffer man moderen, men man rammer barnet. Det er barnet, der skal lide under det i 18 år, og det synes jeg ikke rigtig vi, om jeg så må sige, kan stå model til. Vi ser dér det sociale synspunkt i sagen og hjælper barnet så meget, som vi nu engang kan komme af sted med det.

Jeg takker for den meget velvillige indstilling til lovforslaget og vil naturligvis i udvalget være med i et arbejde for at nå det bedst mulige resultat.

P. E. Eriksen: Jeg skal ikke forlænge diskussionen, men bare sige, at når jeg har trukket en række spørgsmål frem, er det for at pege på de problemer, der kan være i dette lovforslag. Vi er, som jeg sagde før, villige til at se på det i et udvalg, men vi skal være opmærksom på disse problemer, og vi skal også være opmærksom på spørgsmålet om, hvor de økonomiske midler skal komme fra. Nu er finansministeren ikke til stede, men det kan vi måske også høre nærmere om i udvalget.

Asger Jensen: Jeg har heller ingen ønsker om at forlænge diskussionen her i salen, men jeg vil gerne rette en enkelt misforståelse, som jeg er bange for at jeg selv var årsag til. Da jeg omtalte den eventuelt større støtte til småbørn, knyttede jeg i nogen grad mine bemærkninger til fru Astrid Skjoldbos bemærkninger, men min tanke er i virkeligheden den, at det skulle gælde alle småbørn — måske alle småbørn under en vis alder, f. eks. 3 år eller sådan

[Asger Jensen.]

noget; det er altså ikke bare børn af enlige mødre, mine tanker går på. Jeg tænker på den anden side ikke, at man ligefrem kan erstatte moderens løn, men man kunne måske mildne overgangen for hende ved at hæve børnetilskuddet noget for småbørn, sådan at hun i højere grad får frihed til, hvis hun vil, at blive hjemme hos sine børn, hvilket jeg for min part altså mener ville være en fordel.

Johan Asmussen: Den højtærede socialminister — ja, jeg er ikke bange for at bruge det gamle udtryk, jeg mener det oven i købet — brugte om nogle af mine udtalelser vendingen „den traditionelle gamle transbestemmelse“. Jeg kan også godt dér skimte noget politik. Det kan godt være, at det er traditionelt; det kan også godt være, det er gammelt; ordet „trang“ går nu i og for sig videre, der ligger noget mere i det end det, jeg vil hen til. Men det fremgik jo af det, som jeg, jeg er lige ved at sige har dokumenteret ved hjælp af bl. a. professor Dichs afhandling og henvisningen til, hvordan forholdene er ved at udvikle sig — om det så er frem eller tilbage, må man selv om — i England. Det fremgik heraf, at det står dog ikke så umådelig klart, at det sidste ord er sagt i problemet om, efter hvilket princip sådanne, lad os kalde det sociale ydelser eller familiepoltitiske ydelser skal fordeles. Det er muligt, at vi også herhjemme, om ikke i dag, så ad åre, kommer til erkendelse af, at man skal tilbage — eller jeg vil hellere sige frem — til et andet system end det, som i øjeblikket er en hellig ko. Det er ikke altid, at de hellige køer er dem, der skal holdes i live ud i al evighed.

Grethe Philip: Jeg vil gerne takke socialministeren for de meget positive udtalelser, der faldt vedrørende bevillingerne til mødrehjælpen. Jeg tror, at der rundt omkring har været mennesker, der har været lidt bekymrede for, hvordan det skulle gå med disse bevillinger, og jeg er glad for, at det fra denne talerstol er sagt så klart af ministeren, at der ikke alene ikke er tale om beskærelser af mødrehjælpens bevillinger, men at ministeren oven i købet vil se meget

positivt på overvejelser om udvidelser, i hvert fald af visse af bevillingerne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Thestrup): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om anlæg af en broforbindelse over Sallingsund.

Lovforslaget (nr. 138) findes i tillæg A. sp. 1801, fremsættelsen i tidenden sp. 3652).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Holmberg: Uden at være særlig højtidelige kan vi måske godt sige, at øjeblikket er noget i retning af historisk, siden vi nu skal behandle ministerens lovforslag om anlæg af en broforbindelse over Sallingsund. Jeg formoder nemlig, det er et forslag, som bliver gennemført, og virkningerne vil blive mange og gode for en stor del af Jylland.

Det er rigtigt som anført i bemærkningerne til lovforslaget, at der fra lokal side igennem mange år er arbejdet ihærdigt for denne broforbindelse, og jeg kan egentlig godt forstå, at skuffelsen på disse egne mange gange har været stor, når befolkningen har måttet tage til efterretning, at der nok blev bygget broer og kom forbindelse landsdelene imellem, men at det skete andre steder, bare ikke her. Det tjener vel intet formål nu at rippe op i det, men visse historiske kendsgerninger vil jeg alligevel gerne have lov at fremdrage ud over, hvad ministeren har anført.

De første ansøgninger om en fast forbindelse over Sallingsund blev indsendt henholdsvis til ministeren og til DSB for ca. 36 år siden. Det er unægtelig en lang tid, men det er jo rigtigt, at der er mange for-